

Hr Kalle Laanet
Justiitsministeerium

Teie: 06.03.2024 nr JUM/24-0230/-1K

Meie: 27.03.2024 nr 1-7/55-5

Arvamus karistusseadustiku muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse (trahviühiku suurendamine) eelnõu kohta

Siseministeerium, tutvunud karistusseadustiku muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga, kooskõlastab eelnõu, esitades järgmised märkused.

1. Kehtiva seaduse kohaselt ei ole võimalik lühimenetluses määratud mõjutustrahvi täitmisele pööramist edasi lükata ega määrata selle tasumist ositi. Sellest hoolimata vastavaid taotlusi esitatakse ja nende arv kasvab. Taotluste sisu vaadates võib väita, et teatavale sihtgrupile on juba 80 eurot korraga tasumiseks liiga suur summa.

Arvestades eelõuga kavandatavat mõjutustrahvi tõusu, teeme ettepaneku täiendada väärteomenetluse seadustikku ja karistusseadustikku, nähes ette võimaluse määrata ka lühimenetluses mõjutustrahvi tasumine ositi ning lükata edasi määratud mõjutustrahvi täitmisele pööramine.

2. Eelnõu § 6 punkti 3 kohaselt täiendatakse väärteomenetluse seadustikku §-ga 212⁶, mille kohaselt ei kohaldata KarS § 47 lõikes 1 sätestatud rahatrahvi arvutamise aluseks olevat kaheksa trahviühiku suurust määra enne 1. jaanuari 2025 alustatud väärteomenetluste suhtes.

Teeme ettepaneku sõnastada säte selliselt, et kaheksa trahviühiku suurust määra ei kohaldata enne 1. jaanuari 2025 toime pandud väärteo suhtes. Ettepaneku teeme põhjusel, et väärteomenetlus võidakse alustada hiljem, kui teo toimepanemisest teada saadakse. Ka seletuskirjas selgitatakse eelnõu § 8 osas, et: „Karistusi, mis põhinevad suuremal trahviühikul, milleks on senise nelja euro asemel kaheksa eurot, saab hakata määrama või mõistma nendele isikutele, kes panevad teo toime 1. jaanuaril 2025 või pärast seda. Kui isik on teo toime pannud 31. detsembril 2024, st enne seadusemuudatuse jõustumist, kohaldatakse tema karistamisel neljaeurost trahviühikut.“

3. Ühistranspordiseaduse § 85 lõike 1 muudatusega soovitakse alandada sanktsiooni ülempiiri kümnelt trahviühikult viiele selleks, et rahatrahv piletiga sõidu eest oleks endiselt maksimaalselt 40 eurot.

Omamata märkusi sanktsiooni määra osas juhime tähelepanu, et reeglina, tulenevalt sama seaduse § 94² lõikest 1, kohaldab kohtuväline menetleja nimetatud väärtekoosseisu korral lühimenetlust, mille puhul sama paragrahvi lõike 2 kohaselt määratakse pileti sõidu kui väärtetoote eest mõjutustrahvi suurusega 20 eurot, mida tuleks seletuskirjas ka selgitada.

4. Toome välja seletuskirjas esitatud selgitused, mis meie hinnangul ei ole asjakohased või vajavad täpsustamist:

- 4.1. Leheküljel 17: „Kokkuleppe tulemusena ongi politsei menetlenud rohkem kui ühe aasta jooksul automaatse kiirusjärelevalve käigus tuvastatud kiiruseületamisi 50 km/h ja rohkem üldmenetluse korras. Kuna liiklusohutus on endiselt probleem, tuleks tõsiselt kaaluda selle künnise langetamist 50 km/h allapoole ning hakata menetlema automaatse kiirusjärelevalve käigus tuvastatud kiiruseületamisi 40 km/h ja rohkem. See aitab kindlasti paremini liiklusohutust tagada.“

Palume eeltoodud selgitus seletuskirja tekstist välja jätta, sest see väljub eelnõu raamist ega ole seetõttu siin asjakohane. Samas nõustume, et antud praktika muudatuse mõjusid tuleks hinnata ning vajadusel teha täiendavad muudatused. Siseministerium on valmis antud teemas arutelu jätkama, et leida tõhusaid võimalusi ka kehtiva õiguse raames liiklusohutuse tagamiseks.

- 4.2. Leheküljel 18: „07.06.2021 jõustusid seadusemuudatused, mis võimaldavad kiiruseületajate puhul, kes on ületanud kiirust kuni 20 kilomeetrit tunnis, kasutada mõjutusmeetmena 45-minutist rahunemispeatust. Politsei ei ole kahjuks seda võimalust siiani aktiivselt kasutanud.“

Selgitame, et rahunemispeatuse kohaldamine on valikuline meede, mida liiklusohutust arvestades, ei ole võimalik kohaldada igal pool. Seadus annab politseile õiguse kohaldada meedet juhul, kui see on eelduslikult mõjus, ent kiiruse järelevalve kohti ei valita mitte selle järgi, kus rahunemispeatuse kohaldamine on võimalik, vaid selle järgi, kus olude tõttu on piirikiiruse ületamine eriti liiklusohulik.

- 4.3. Leheküljel 24 tuuakse välja „Ebasoovitav risk on võimalik korruptsioonioht. Kui kohtuväline menetleja saab hakata kiirmenetluses määrama rikkujale kohapeal väärtetoote toimepanemise järel kuni 1600 euro suurust rahatrahvi, võib kohtuväline menetleja mõjutada süüdlast toime panema ebaseaduslikku tegu ning teha ettepaneku tasuda mitteametlikult summa, mis on oluliselt väiksem kui ähvardav rahatrahvi.“

Mööname, et muudatuse järgselt tõuseb seletuskirjas välja toodud riski esinemise tõenäosus, ent leiame, et risk peitub pigem selles, et suureneb väärtetoote toimepanijate poolt kohtuvälise menetleja ametnikele menetluse vältimiseks trahviga võrreldes soodsama altkäemaksu pakkumine ning sellega seonduvalt ka menetluste arv altkäemaksu pakkujate suhtes. Kuna suureneb kohtuvälise menetleja ametnike surveamine õigusvastasele käitumisele, suureneb ka vajadus neile suunatud korruptsiooniriskide maandamist puudutavate koolituste järele.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Lauri Läänemets
siseminister